

Zdeněk Jandejsek: Západ nás podvedl!

 infokurýr.cz/n/2024/06/07/zdenek-jandejsek-zapad-nas-podvedl

kurýr

7. června 2024

Před necelým měsícem uplynulo 20 let od vstupu ČR do EU. Ve smlouvě o přistoupení deseti středo a východoevropských zemích do EU se Evropská komise zavázala do 10 let harmonizovat výši přímých plateb zemědělských dotací. Podle tohoto závazku EU měly české zemědělské podniky nejpozději od roku 2014 dostávat stejné dotace jako farmy v Německu, Francii, Holandsku nebo Belgii. K žádné harmonizaci zemědělských dotací ale nedošlo. Ještě dnes dostávají čeští zemědělci z rozpočtu EU dotace pouze ve výši necelých 92 % průměru EU. Je to ovšem průměr ze všech členů. Počítají se do něj údaje z nejvíce dotované Francie a nejméně dotovaného Lotyšska. Německé a rakouské farmy dostávají ve skutečnosti z Bruselu v průměru dvojnásobek než firmy v ČR. Průměrná výše přímé platby na obhospodařovaný hektar je v ČR jen 240 eur, ale v Belgii 400 eur.

Další ekonomická nerovnováha v náš neprospěch vzniká rozdílnými podmínkami pro spolufinancování investičních dotací z Evropského fondu rozvoje venkova. Vláda ČR usilovala o co nejmenší podíl spolufinancování ze státního rozpočtu. Souhlasila, že ze státního rozpočtu bude placeno maximálně 25 % z celkového příspěvku, který firma obdrží, a 75 % bude hrazeno z rozpočtu EU. Francie má míru spolufinancování 50 %, v případě Polska jsou některé projekty spolufinancované až do 90 %. To znamená, že každému euru ve Francii z bruselských peněz mohou zemědělci na investici přidat ze státního další celé euro a v Polsku ještě víc. U nás je to jen 50 centů. Ministrům financí, kteří jsou založením účetní a nikoli národohospodáři, se to zdá výhodné. Pokud ale bereme v úvahu, že část investice, na níž zemědělci přispívá rozpočet EU a státní rozpočet, musí platit sám zemědělec, zjistíme že pro hospodářství jako celek je nižší míra státní spoluúčasti ve skutečnosti nevýhodná.

Francouzští zemědělci mohou díky větším možnostem národního spolufinancování rychleji modernizovat své provozy. Z každé investice má navíc stát příjmy z daní od výrobců a prodejců zemědělského vybavení.

Další ekonomická nespravedlnost, která znevýhodňuje naše zemědělce, je rozdíl v povolených dotacích z veřejných rozpočtů členských států. Pokud sečteme platby z rozpočtu EU, státní podpory a dotace z regionálních a obecních rozpočtů, a porovnáme je se stejným součtem z veřejných rozpočtů ČR, zjistíme, že německý a francouzský zemědělec dostává ČTYŘNÁSOBNOU dotační podporu než jeho český kolega. Česká i francouzská firma přitom prodávají svoji produkci na trhu EU stejným obchodním řetězcům. Každému, kdo aspoň trochu chápe ekonomické zákonitosti, je jasné, že za takových nerovných konkurenčních podmínek je česká firma ve velké nevýhodě. Francouzská firma může díky větším dotacím prodat supermarketu své zboží za nižší cenu, aniž by se tím dostávala do ztráty. V praxi může být rozdíl až o 35 %.

Tento problém vznikl ještě před vstupem ČR do EU. Vlády ČR z let 1993 až 2004 o něm nejenže věděly. Všechny polistopadové vlády ho svým přístupem k zemědělství způsobily. V rámci ekonomické transformace byly v letech 1990 až 1994 zrušeny téměř všechny státní podpory v zemědělství. Současně vlády ČR a dalších postsocialistických zemí podepsaly s Evropským společenstvím (předchůdce EU) smlouvu o přidružení v jejímž rámci Východ otevřel své trhy dovozů ze Západu mnohem více než Západ Východu. U nás byl výrazně snížena byla cla a množstevní omezení dovozu, které dříve vyrovnávala ekonomické účinky větší dotační podpory na Západě. V době, kdy západní země zvyšovaly objem dotací z evropského i národních rozpočtů investovaných do zemědělství česká vláda omezila dotace jen na pár míst s nejhoršími přírodními podmínkami pro zemědělství, jako horské a podhorské oblasti. Do nejméně výhodných oblastí nebyly vypláceny ani investiční dotace.

Poláci svým zemědělcům pomohli jak národními dotacemi, tak i rozsáhlými daňovými úlevami. Daňově bylo a je české zemědělství ve srovnání se zbytkem nejen západní, ale i střední a východní Evropy naprosto znevýhodněno sazbami všech daní, vyšší odpisů i neexistencí téměř jakýchkoli osvobození od daní. V Polsku nemusí zemědělci platit sociální pojištění a přesto jim stát vyplácí důchody, pokud po dosažení stanoveného věku předají farmu nástupci. Sazby daní z příjmů jsou pro odvětví zemědělství tak výhodné, že si mnoho podnikatelů z jiných oborů kupuje farmy, aby optimalizovali svou daňovou povinnost. Výsledek dnes vidíme v regálech maloobchodních prodejen na české i polské straně společné hranice. Pro české a moravské zemědělce i spotřebitele je velmi nevýhodný, ceny polských potravin jsou výrazně nižší a proto mnoho lidí jezdí za nákupy právě do Polska. Vláda si vůbec neuvědomuje, jak škodlivý to má dopad na naši ekonomiku, když „vyvážíme“ peníze za zboží, které si doma dokážeme vyrobit.

Jestliže je srovnání podmínek pro zemědělství v ČR a v Polsku pro nás špatné, je srovnání se západní Evropou naprosto zdrcující. V roce 2003 – tedy rok před vstupem deseti středo a východoevropských zemí do EU – povolila Evropská komise v notifikačním řízení vládám starých členských států obrovské množství národních dotací, o nichž si u nás můžeme nechat jen zdát. Většina českých občanů – včetně nejvyšších manažerů firem o nich nikdy v životě ani neslyšela. Několik příkladů z Belgie:

Na každého zaměstnance, který pracuje na farmě alespoň jeden celý rok, dostal zemědělec 4 800 eur ročně. U středoškolsky vzdělaného absolventa dostal farmář v Belgii 20 000 eur jednorázově a současně za každý rok po dobu pěti let 6 000 eur na rok. Na vysokoškolsky vzdělaného absolventa to bylo jednorázově 30 tisíc eur a 8 000 eur každý rok po dobu pěti let.

Podpora na výrobu kravského mléka je až 5,65 centu na kg. Na každé odchované tele ve stáří tří měsíců dostal farmář 260 eur. U chovu vepřů se vyplácela podpora na aplikaci kejdy ve výši 18 eur

na tunu.

Mají i podporu chovatelů při modernizaci. Chovatelům skotu je kromě investičních dotací na jednotlivé projekty během modernizace provozu vyplácena také podpora produkce ve výši 2 eura na tunu hovězího masa ročně. Chovatel drůbeže ve stejném případě dostával ročně na každou tunu vyprodukovaného masa 93 centů.

Odbytové organizace, které si farmáři zřídili jako protiváhu tržní síly obchodních řetězců za účelem společného jednání o cenách s odběrateli, získávali od státu 2 centy na každý kilogram prodaného kravského mléka, u vepřového to 5 centů a u drůbeže 3 centy na kilogram. V případě obilovin 5 eur na tunu a u olejnin 11 eur na tunu.

Státní podporu dostávají také odbytové organizace zpracovatelů, které získávají 450 eur za každou tunu do maloobchodu dodaného másla. Stejná částka byla vyplácena jako podpora v případě vývozu masných výrobků mimo Belgie u hovězího, vepřového a drůbežího masa. A to je jen část dotací, jež dostávají v Belgii.

Dotační tituly, o nichž jsme u nás nikdy ani nesnili, jsou v různých západních zemích trochu odlišné. Italská vláda vyplácí při vývozu zemědělských produktů mimo Itálii paušální platbu na každý kilometr, který náklad urazil od výrobce do obchodu. Sazba byla aktualizována několikrát ročně v závislosti na vývoj cen pohonných hmot. Státní podpora pokrývá více než 90 % nákladů na dopravu potravin.

Ve Španělsku zase vláda uhradila téměř všechny náklady spojené se vznikem obchodní společnosti nebo družstva, pokud se několik farmářských rodin rozhodne spojit do ekonomicky efektivnějšího společného podniku. Dnes se v Španělsku platí i v případě, že dvě farmy se sloučí do většího celku do jednoho podniku.

Zelenou naftu – tedy vratku části spotřební daně z nafty – měly všechny západní země. Když ji zaváděla ČR, Evropská komise vydání povolení v notifikačním řízení zdržovala dlouhé měsíce

naprosto trapnými dotazy. Odpovědi na ně musela znát z předchozích řízení, ale splnilo to účel poškozovat východní zemědělce co nejdéle.

Proč jsme jim naletěli?

V referendu o vstupu ČR do EU hlasovala většina zemědělců pro vstup právě pod vlivem příslibu, že do 10 let budou mít naše zemědělské podniky stejné podmínky pro podnikání, jako farmy na Západě. Dnes víme, že k tomu nedošlo a místo lepších podmínek pro práci nám Brusel nadělil spoustu nových a v mnoha případech nesmyslných povinností. V rámci Green dealu už po pěti letech můžeme hovořit nejen o zbytečné byrokracii, ale o cíleném zhoršování podmínek pro zemědělskou a potravinářskou výrobu.

Dodnes si pamatuji na větu, kterou tehdejší komisař pro rozšíření EU – Němec Günter Verheugen zdůvodnil, proč máme mít i po vstupu do EU a splnění všech povinností, které z toho plynou, ještě dalších 10 let nižší dotace než naši západní konkurenti: „Protože zemědělství ve východních zemích ještě není dost TRANSFORMOVANÉ“. Na řadu z povinností z Bruselu si staré země navíc vyjednaly úplné výjimky nebo dlouhá přechodná období , kdy je i na desítky let jejich firmy plnit nemusí.

Po desetiletích „ekonomické“ transformace a nejnověji „zelené“ transformace, prováděné politikou Green dealu, už mohlo leckomu dojít, že slovo transformace je v politice používáno jako synonymum slova ZNIČENÍ. Po ekonomické transformaci máme v ČR na místech kdysi po celém světě známých továren jako ČKD různé sportovní haly, koupaliště nebo zábavní parky. Nebo také 2 metry vysokou lebedu. Soběstačnost v základních potravinách mírného podnebního pásma klesla po transformaci zemědělství a restitucích na průměrných 55 %. V některých komoditách jako ovoce a zelenina je dokonce jen 25 %.

Československo bylo na konci socialistické éry plně soběstačné ve všech základních komoditách nutných k zajištění výživy vlastního obyvatelstva a část zemědělské produkce byla vyvážena. Ještě v roce 1993, kdy vznikla samostatná ČR, měl náš stát v zahraničním obchodu s agrárními produkty kladné saldo přes 50 miliard Kč. Více jsme vyváželi, než dováželi. V loňském roce skončil účet agrárního zahraničního obchodu ČR deficitem ve výši 38 miliard korun, a to i s tabákem. Bez započítání cigaret s nižší spotřební daní by „sekera“ byla ještě větší. Nejde přitom o nějaký jednorázový výkyv. Do ČR je více potravin a zemědělských komodit dováženo, než je od nás exportováno, a to po desetiletí. Růst dovozu do ČR a pokles našeho vývozu začal krátce po vstupu v účinnost již zmíněné Dohody a přidružení s tehdejší ES (předchůdce EU).

Prakticky od roku 1990 Západ s Východem jedná jako nikoli s novými přáteli a spojenci, jak nám tvrdí naši politici, ale jako se zeměmi, které prohrály studenou válku. Diktují nám pro českou ekonomiku nevýhodné podmínky a většina českých vlád tyto požadavky plnila, jako by naše země byla okupována vojsky západních zemí a jejich vojáci mohli kdykoli začít se zabíjením našich lidí jako za Protektorátu v letech 1939 – 1945.

Jestli má naše zemědělství přežít, je nejvyšší čas říci diktátu Bruselu a celého Západu Stačilo! Když oni nedodržují své závazky ze smluv, proč my bychom nemohli odstoupit od placení třeba emisních povolenek? Anebo všech grýndýlových nesmyslů. Okamžité odstoupení ČR od Green dealu byl jeden z pěti požadavků zemědělců, kteří demonstrovali 19. 2. 2024 s traktory v Praze. A stejné požadavky mají i zemědělci v dalších zemí EU.

Green deal stejnou cestou otevřeně sabotují i Poláci, kteří jednostranně odstoupili od nařízení, které firmám ukládá povinnost kupovat si emisní povolenky.

ČR nesmí být vazalem, jsme suverénní stát, tak podle toho musíme hájit i práva v Bruselu.“

(Autor je generálním ředitelem zemědělsko potravinářského holdingu RABBIT CZ. V letech 2017 až 2020 byl prezidentem Agrární komory ČR. V roce 2001 vyhrál soutěž Podnikatel roku. Podílel se na svolání demonstrace zemědělců s traktory v Praze 19. 2. 2024. Po celoživotní práci v zemědělství se nyní uchází o zvolení do Evropského parlamentu na 21. místě kandidátky koalice Stačilo! jako nezávislá osobnost.)

